

Брюксел, 21.2.2023 г.
COM(2023) 102 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**План за действие на ЕС: Опазване и възстановяване на морските екосистеми за
устойчиво и издръжливо на сътресения рибарство**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Нашите океани и морета обхващат 70 % от повърхността на планетата и над 65 % от територията на ЕС. Здравите морски екосистеми са от съществено значение за живота на Земята и играят ключова роля за благосъстоянието на планетата. Те са един от най-важните източници на биологично разнообразие и храна, регулират климата и са основен погълтател на въглерод ⁽¹⁾. Също толкова важно е, че те носят значителни здравни, социални и икономически ползи за крайбрежните общности.

Според неотдавнашен доклад на Междуправителствената научно-политическа платформа относно биоразнообразието и предлаганите от екосистемите услуги ⁽²⁾ всеки пети в света зависи от дивите видове, за да си осигури прехрана и доходи, като рибарството е основен източник на храна от диви видове. Поради това опазването на тези ресурси чрез тяхното устойчиво управление е по-важно от всякога, за да се постигнат целите на ООН за устойчиво развитие.

Устойчиво управляваната и уловена риба е достъпен източник на висококачествени протеини с относително нисък въглероден отпечатък ⁽³⁾. Това е от съществено значение за продоволствената сигурност за много хора и за запазването на икономическата основа на рибарските общности. Освен това осигуряването на устойчив риболов и устойчиво управлявани рибни запаси е от ключово значение за опазването на биологичното разнообразие в океаните и за борбата с изменението на климата.

Днес морската среда, както и рибарите и секторът на рибарството, са изправени пред редица трудности. Наред с екзистенциалните заплахи за морската среда, породени от изменението на климата и загубата на биологично разнообразие вследствие на множеството видове антропогенен натиск, секторът ⁽⁴⁾ се бори и с редица големи предизвикателства, като излизането на Обединеното кралство от ЕС, пандемията от COVID-19, а в последно време с последиците от бруталната военна агресия на Русия срещу Украйна. Тези сътресения доведоха до сериозни смущения на пазара, недостиг на основни суровини, рязко покачване на цените на горивата и рибните фуражи, в допълнение към явната опасност, която представляват военните операции и мините в Черно море.

⁽¹⁾ Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно изпълнението на Рамковата директива за морска стратегия (Директива 2008/56/ЕО) – COM(2020) 259.

⁽²⁾ IPBES (2022 г.): Summary for policymakers of the thematic assessment of the sustainable use of wild species of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (Резюме за създателите на политики относно тематичната оценка на устойчивото използване на видове от дивата флора и фауна на Междуправителствената научно-политическа платформа относно биоразнообразието и предлаганите от екосистемите услуги). J.-M. Fromentin, M.R. Emery, J. Donaldson, M.-C. Danner, A. Hallosserie, D. Kieling, G. Balachander, E.S. Barron, R.P. Chaudhary, M. Gasalla, M. Halmy, C. Hicks, M.S. Park, B. Parlee, J. Rice, T. Ticktin, and D. Tittensor (ред.). Секретариат на IPBES, Бон, Германия. 33 страници. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6425599>

⁽³⁾ Bianchi, M., Hallström, E., Parker, R.W.R. et al. Assessing seafood nutritional diversity together with climate impacts informs more comprehensive dietary advice (Оценка на хранителното разнообразие на морските храни заедно с въздействието върху климата с оглед на по-изчерпателни препоръки относно режима на хранене). *Commun Earth Environ* 3, 188 (2022 г.). <https://doi.org/10.1038/s43247-022-00516-4>.

⁽⁴⁾ Включително аквакултурата и рибопреработвателната промишленост.

Успоредно с преодоляването на тези непосредствени предизвикателства ЕС не бива да изпуска от поглед факта, че е абсолютно необходимо да гарантира устойчивостта на продоволствените си системи. В съответствие със стратегиите на ЕС за биологичното разнообразие⁽⁵⁾, адаптирането към изменението на климата⁽⁶⁾ и стратегията „От фермата до трапезата“⁽⁷⁾ ЕС трябва да гарантира, че рисковете, произтичащите от изменението на климата и загубата на биологично разнообразие, не застрашават наличността на стоките и услугите, които здравите морски екосистеми предоставят на рибарите, крайбрежните общности и човечеството като цяло.

Повишаването на устойчивостта на рибарството в ЕС означава също така да се гарантира, че секторът допринася за опазването и възстановяването на морските екосистеми, от които зависи. Доброто състояние на морската среда, здрави рибни запаси и богато биологично разнообразие са единственият начин да гарантираме бъдеще с просперитет за рибарските ни общности в средносрочен и дългосрочен план. Морските екосистеми са подложени все повече на заплахи от изменението на климата⁽⁸⁾ и неустойчивия или незаконния, недеклариран и нерегулиран риболов⁽⁹⁾. Свързани с човешките дейности са и други видове натиск⁽¹⁰⁾, като например морският транспорт, производството на енергия, туризмът, селското стопанство и промишлеността. Поради това е важно успоредно да се води борба и с тези други видове натиск върху морските екосистеми и устойчивостта на рибните запаси, включително с различните форми на замърсяване, било то от замърсители, селскостопански практики, пластмаси или шум. ЕС се бори със замърсяването на морската среда чрез редица законодателни и политически инициативи в по-широката рамка на плана за действие за нулево замърсяване⁽¹¹⁾. Сред тези инициативи са определянето на гранични стойности за морските отпадъци, подводния шум, хранителните вещества и замърсителите съгласно РДМС и

⁽⁵⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г. Да осигурим полагащото се място на природата в нашия живот (COM(2020) 380).

⁽⁶⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Изграждане на устойчива на климатичните изменения Европа — новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата (COM/2021/82 final).

⁽⁷⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Стратегия „От фермата до трапезата“ за справедлива, здравословна и екологосъобразна продоволствена система (COM(2020) 381).

⁽⁸⁾ Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно изпълнението на Рамковата директива за морска стратегия (Директива 2008/56/ЕО) – COM(2020) 259 final.

⁽⁹⁾ Европейска агенция за околна среда, 2019 г., *Marine messages (Морски послания) II, Navigating the course towards clean, healthy and productive seas through implementation of an ecosystem-based approach (Насочване на курса към чисти, здрави и продуктивни морета чрез прилагане на екосистемен подход)*.

⁽¹⁰⁾ Последните доклади на IPBES (Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services (Глобален доклад за оценка на биологичното разнообразие и екосистемните услуги) (2019 г.); Methodological Assessment Report on the Diverse Values and Valuation of Nature (Доклад за методическата оценка на различните стойности и оценяването на природата) (2022 г.) показват, че състоянието на екосистемите, от които зависим ние и всички други видове, се влошава по-бързо от всякога и че подкопаваме самите основи на икономиките, поминъка, продоволствената сигурност, здравето и качеството на живота в световен мащаб.

⁽¹¹⁾ Съобщение на Комисията: Път към здравословна планета за всички, План за действие на ЕС: „Към нулево замърсяване на въздуха, водата и почвата“, COM/2021/400 final.

прилагането на мерки за тяхното постигане. Освен това се определят редица цели за намаляване, за да се постигне нулево замърсяване,⁽¹²⁾ и се предприемат действия в полза на морската среда. Правилата на ЕС относно пристанищните приемни съоръжения стимулират предаването на пасивно уловени отпадъци в пристанищата⁽¹³⁾.

Крайно необходимо е да се засилят действията на равнището на ЕС, за да се постигне обрат в тенденцията за влошаване на състоянието на морските екосистеми, като се противодейства на всички видове натиск. Както е посочено в настоящия план за действие, това трябва да включва мерки за по-устойчиво и по-модерно управление на рибарството с цел опазване и възстановяване на морските екосистеми и постигане на тяхно добро екологично състояние⁽¹⁴⁾, както и насърчаване и вдъхновяване на света да последва този пример⁽¹⁵⁾.

Настоящият план за действие е част от усилията на Комисията за по-последователно прилагане на политиката на ЕС в областта на околната среда и на общата политика в областта на рибарството с нейните три стълба — екологична, икономическа и социална устойчивост. В него се предоставя ориентирана към бъдещето стратегия за по-добро прилагане на екосистемния подход към управлението на рибарството и се допълват Съобщението относно функционирането на общата политика в областта на рибарството⁽¹⁶⁾ и Съобщението относно енергийния преход в сектора на рибарството и аквакултурата в ЕС, наричано по-долу „Инициатива за енергиен преход“⁽¹⁷⁾.

Въз основа на ангажимента, поет в Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г., за правна защита на 30 % от нашите морета, една трета от които следва да бъдат строго защитени, с плана се преодоляват недостатъците, установени в специалния доклад на Европейската сметна палата относно морската среда⁽¹⁸⁾, като

⁽¹²⁾ Те включват, наред с другото, намаляване с 50 % на отпадъците и замърсяването с пластмаса в морето, намаляване с 30 % на пластмасовите микрочастици, отделени в околната среда; намаляване с 50 % на загубите на хранителни вещества и на използването на химически пестициди и намаляване с 25 % на екосистемите в ЕС, чието биологично разнообразие е застрашено от замърсяването на въздуха.

⁽¹³⁾ Директива (ЕС) 2019/883 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. относно пристанищните приемни съоръжения за предаване на отпадъци от кораби, за изменение на Директива 2010/65/ЕС и за отмяна на Директива 2000/59/ЕО (ОВ L 151, 7.6.2019 г., стр. 116).

⁽¹⁴⁾ Съгласно изискванията на Рамковата директива за морска стратегия (Директива 2008/56/ЕО).

⁽¹⁵⁾ Планът за действие е от значение и за най-отдалечените региони на ЕС (посочени в член 249 от ДФЕС), на които също следва да се обърне специално внимание в съответствие с призива, съдържащ се в Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г., да се постави акцент върху спешното опазване и възстановяване на екосистемите в тези региони, тъй като със своето богато биологично разнообразие те имат изключителна стойност.

⁽¹⁶⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета: Общата политика в областта на рибарството днес и утре: пакт за рибарството и океаните за устойчиво, научно обосновано, иновативно и приобщаващо управление на рибарството, COM(2023)103.

⁽¹⁷⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета: Енергиен преход в сектора на рибарството и аквакултурата в ЕС, COM(2023)100.

⁽¹⁸⁾ Специален доклад 26/2020 на Европейската сметна палата: *Действията на ЕС за опазване на морската среда са с широк обхват, но без задълбоченост*, <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/marine-environment-26-2020/bg/>.

се поставя специален акцент върху морските защитени зони (МЗЗ) ⁽¹⁹⁾ и върху начините, по които управлението на рибарството може да допринесе за по-ефективно опазване и възстановяване на морското биологично разнообразие и по този начин за постигането на целите на предложения законодателен акт за възстановяване на природата ⁽²⁰⁾.

Планът за действие се основава на становищата на заинтересованите страни и гражданите, изразени в рамките на широката консултация⁽²¹⁾.

След историческото споразумение за нова глобална рамка за биологичното разнообразие, постигнато в Монреал на 15-ата конференция на страните по Конвенцията за биологичното разнообразие на ООН (СОР15 на КБР), и в процеса на договаряне на нови правно обвързващи споразумения за защита на открито море и спиране на замърсяването с пластмаси, този план за действие ще утвърди водещата роля на ЕС в световен мащаб, тъй като показва, че ЕС изпълнява ангажиментите си. ЕС беше двигател на усилията за постигането на амбициозната нова глобална рамка за биологичното разнообразие, договорена на СОР15. Настоящият план за действие ще спомогне за изпълнението на някои от поетите глобални задължения, включително ангажимента за защита на 30 % от сухоземните и морските райони в света и за възстановяване на 30 % от увредените екосистеми.

И накрая, целите на настоящия план за действие са в съответствие и с ангажиментите на ЕС, изложени в съвместното съобщение относно международното управление на океаните ⁽²²⁾, и с външното измерение на общата политика в областта на рибарството (ОПОР).

2. ПОВИШАВАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА РИБОЛОВНИТЕ ПРАКТИКИ

Днес морската среда е изложена на множество видове натиск, на които трябва да се противодейства по последователен начин⁽²³⁾. В съответствие с целите на новата глобална рамка за биологичното разнообразие и Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. за защита на 30 % от морската площ на Европа, ЕС може да намали значително този натиск, като създаде нови и ефективно управлява съществуващите МЗЗ и като повиши устойчивостта на риболовните практики, включително чрез използване на риболовни уреди със слабо въздействие. Чрез ефективно управление на защитените зони приловът на уязвимите видове⁽²⁴⁾ се

⁽¹⁹⁾ Морските защитени зони (МЗЗ) са географски обособени зони, за които са определени цели за опазване (ЕАОС, [2018 г.](https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-icm/products/etc-icm-reports/etc-icm-report-3-2020-spatial-analysis-of-marine-protected-area-networks-in-europe2019s-seas-iii)). Вж. последния пространствен анализ на ЕАОС на МЗЗ в европейските морета: <https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-icm/products/etc-icm-reports/etc-icm-report-3-2020-spatial-analysis-of-marine-protected-area-networks-in-europe2019s-seas-iii>

⁽²⁰⁾ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно възстановяването на природата, Брюксел, 22.6.2022 г., COM (2022) 304 final 2022/0195 (COD).

⁽²¹⁾ Кратък обзор на консултацията е включен като приложение към настоящото съобщение.

⁽²²⁾ Съвместно съобщение до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите *Курс към устойчива синя планета*, Съвместно съобщение относно програмата на ЕС за международно управление на океаните JOIN (2022) 28 final.

⁽²³⁾ Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно изпълнението на Рамковата директива за морска стратегия (Директива 2008/56/ЕО), COM(2022) 259final.

⁽²⁴⁾ Съгласно определението в член 6, точка 8 от Регламент (ЕС) 2019/1241.

свежда до минимум, опазват се районите на размножаване на рибите и младите екземпляри и се намалява въздействието върху уязвимите местообитания, по-специално морското дъно.

Решенията за това кога, къде и как да се извършва риболов влияят не само върху целевите видове, но и върху количеството и размера на рибата и прилова, а оттам и върху устойчивостта на риболовните операции. Правилата, които уреждат тези аспекти на риболова и които обикновено са наричани „технически мерки“, бяха актуализирани през 2019 г.⁽²⁵⁾. Новите правила предвиждат съгласуван набор от мерки, които да допринесат за постигане на екологичните цели. Освен това с тях се прилага регионален подход за създаване на необходимата гъвкавост. Регламентът за техническите мерки съдържа набор от основни правила за селективния риболов във всеки морски басейн. Например в него се определят различни размери и форми на окото в риболовните мрежи, за да се улавят само риби с определени размери, предвиждат се сортиращи решетки и мрежови панели, позволяващи на определени видове да се освободят, или забрани за риболов в конкретни зони или през конкретни сезони, например през периода на размножаване на рибата ⁽²⁶⁾.

Подобряване на селективността на риболовните уреди и намаляване на въздействието на риболова върху уязвимите видове

Една от целите на основните правила на Регламента за техническите мерки е да се сведе до минимум и, когато е възможно, да се премахне приловът на уязвими морски видове. Рибите и другите морски видове са изправени пред множество заплахи, включително прекомерен улов, замърсяване и смущения, унищожаване или влошаване на състоянието на техните местообитания. За някои от тях една от основните заплахи е да бъдат случайно уловени в риболовни уреди. Тези проблеми допринесоха за намаляването на популациите на няколко вида и въпреки че повечето видове са строго защитени от законодателството на ЕС за опазване на природата, някои от тях все още са застрашени от изчезване.

Особено застрашени са уязвимите видове. Сред тях са няколко вида акули ⁽²⁷⁾, морски костенурки, морски бозайници, като например балтийската морска свиня и средиземноморския тюлен монах, както и морски птици, като например балеарския буревестник. Всички те са изложени на риск да бъдат уловени при риболов с фиксирани мрежи. Морските бозайници често се улавят и в големи пелагични тралове, морските птици — при риболова с парагади, а морските костенурки — в тралове и парагади.

Има обаче широко достъпни решения за избягване на случайното улавяне, които вече са задължителни съгласно законодателството на ЕС в областта на околната среда и правилата на общата политика в областта на рибарството (ОПОР). Те

⁽²⁵⁾ Регламент (ЕС) 2019/1241 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. за опазване на рибните ресурси и защита на морските екосистеми чрез технически мерки, за изменение на регламенти (ЕО) № 1967/2006 и (ЕО) № 1224/2009 на Съвета и на регламенти (ЕС) № 1380/2013, (ЕС) 2016/1139, (ЕС) 2018/973, (ЕС) 2019/472 и (ЕС) 2019/1022 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на регламенти (ЕО) № 894/97, (ЕО) № 850/98, (ЕО) № 2549/2000, (ЕО) № 254/2002, (ЕО) № 812/2004 и (ЕО) № 2187/2005 на Съвета (ОВ L 198, 25.7.2019 г., стр. 105).

⁽²⁶⁾ Приложения V-XI към Регламент (ЕС) 2019/1241.

⁽²⁷⁾ Ако не е посочено друго, позоваването на „акули“ в настоящия документ следва да се разбира като позоваване на всички видове хрущялни риби (акули, морски лисици, скатове и химери).

включват технически промени на риболовните уреди или ограничаване на риболова през периоди и в зони, в които има особено голямо присъствие на чувствителен вид.

Понастоящем се планира или вече се извършва работа за по-добра защита на уязвимите видове в морските региони на ЕС, включително чрез пилотни проекти, макар и с различни равнища на амбиция и скорост⁽²⁸⁾. Трябва обаче да се направи повече, за да се изпълнят ефективно ангажиментите съгласно Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г.

Комисията призовава държавите членки да бъдат по-амбициозни и да се възползват в пълна степен от инструментите на ОПОР, за да приложат незабавно мерки, които вече са налични и научно оценени. Това би могло да включва краткосрочната забрана на риболова в определени зони или инсталирането на пингъри, което съгласно научните становища⁽²⁹⁾ би спомогнало за възстановяването на балтийските морски свине и обикновените делфини в Бискайския залив. Бързото предприемане на мерки ще допринесе и за намаляване на случайния улов на морски птици в риболовните уреди и за опазване на акулите⁽³⁰⁾. Освен това държавите членки следва да подобрят системите за мониторинг, за да установят обема и местата на случайния улов.

Основен принцип на общата политика в областта на рибарството е постигането на равнища на максималния устойчив улов на видове риба, които са обект на промишлен риболов, и това допринася за доброто екологично състояние на популациите на стопанските видове. Това може да се постигне, като се ограничава уловът или риболовното усилие и като се гарантира, че риболовните дейности се отличават с висока степен на селективност, така че се улавят само целеви видове и само в определени количества, на определена възраст и с определени размери. От полза за риболова може да бъде и опазването на важни райони на размножаване на рибите, включително чрез строго защитени зони, тъй като риби от увеличените запаси се разпространяват и в съседни зони.

Вече има много нови и иновативни решения за по-нататъшно подобряване на устойчивостта на риболовните техники, като например използването на по-селективни риболовни уреди, инструменти за наблюдение, с които да се установят зоните на концентрация на млади екземпляри риба, и мерки за избягване на такива

⁽²⁸⁾ В Балтийско море държавите членки работят за приемане на мерки за намаляване на прилова на критично застрашената балтийска морска свиня чрез забрани на риболова в определени зони в съответствие с научните становища. В Средиземно море и Черно море държавите членки подготвят допълнителни смекчаващи мерки в контекста на Генералната комисия по рибарство за Средиземно море (GFCM) с цел защита на уязвимите видове, като например намаляване на улова на застрашени акули и защита на райони на размножаване. В Черно море се подготвят и мерки за защита на есетровите риби и морската свиня. В Североизточния Атлантически океан договарящите се страни са въвели мерки в рамките на Конвенцията OSPAR, за да се даде може да се възстановят застрашени или намаляващи видове и морски птици. Що се отнася до Балтийско море, една от целите на Конвенцията от Хелзинки (HELCOM) е да картографира зоните с висок риск за морските птици, да оцени ефективността на усилията за опазване на водолубивите птици и крайбрежните рибни видове и да ограничи натиска.

⁽²⁹⁾ Искане на ЕС за спешни мерки за предотвратяване на прилова на обикновения делфин (*Delphinus delphis*) и балтийската морска свиня (*Phocoena phocoena*) в Североизточния Атлантически океан. (Становище на ICES по специално искане относно екорегиионите в Североизточния Атлантически океан, публикувано на 26 май 2020 г.)

⁽³⁰⁾ Член 21 и приложение XIII към Регламент (ЕС) 2019/1241.

зони⁽³¹⁾. Необходими са съвместни действия на държавите членки, за да продължи и се ускори работата по националните мерки и съвместните препоръки ⁽³²⁾, и да се спазват препоръките на Генералната комисия по рибарство за Средиземно море (GFCM) относно въвеждането и разпространението на такива иновативни инструменти и практики. За тази цел е от решаващо значение да се предоставят ефективни стимули и подкрепа за съответните рибарски общности и да се използват пълноценно наличните средства на ЕС.

Комисията ще подкрепи държавите членки, като потърси съвет от научни институции за това как да бъдат подобрени настоящите риболовни модели на флота на ЕС. При необходимост и въз основа на нови научни становища тя ще използва и изпълнителните си правомощия съгласно Регламента за техническите мерки, свързани с конструкцията на риболовните уреди, за да гарантира еднакви условия на конкуренция при прилагането на разпоредбите относно селективността на риболовните уреди ⁽³³⁾, за да се гарантират еднакви условия на конкуренция при прилагането на разпоредбите относно селективността на уредите.

Особено важно и неотложно е да се подобри опазването на критично застрашените видове, които се ловят с търговска цел, като например европейската змиорка. За управлението и опазването на този мигриращ вид трябва да бъдат уредени редица човешки дейности, поради което е необходимо да се възприеме всеобхватен подход, който обхваща различни политики.

Мерки за подобряване на селективността на риболова и намаляване на въздействието на риболова върху уязвимите видове

Комисията призовава държавите членки:

- в рамките на изпълнението на Рамковата директива за морска стратегия (РДМС)⁽³⁴⁾ да разработят до края на 2023 г. прагови стойности за максимално допустимия процент на смъртност от случаен улов на видовете, избрани от държавите членки⁽³⁵⁾; да приемат мерки за управление на рибарството с цел незабавно прилагане на тези прагови стойности чрез национални мерки или, когато е уместно, представяне на съвместни препоръки.

⁽³¹⁾ Например тези в рамките на DISCARDLESS и Minow, както и становищата и ICES относно новаторски уреди.

⁽³²⁾ Съгласно член 15 от Регламент (ЕС) 2019/1241 или член 11 от Регламент (ЕС) № 1380/2013 (ОПОР).
Вж. също <https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/marine/docs/Marine%20SWD%20288%20final.pdf>

⁽³³⁾ Член 8, параграф 5 и член 24, параграф 1, букви а), в), г) и ж) от Регламент (ЕО) № 2019/1241.

⁽³⁴⁾ Директива 2008/56/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. за създаване на рамка за действие на Общността в областта на политиката за морска среда (Рамкова директива за морска стратегия)

⁽³⁵⁾ По-специално „[в]идове птици, бозайници, влечуги и нетърговски видове риба и главоноги, които са изложени на риск от случаен прилов в съответния регион или подрегион“, Решение (ЕС) 2017/848 на Комисията, част II от приложението, Критерии и методологични стандарти, спецификации и стандартизирани методи за мониторинг и оценка на основните особености и характеристики и на текущото екологично състояние на морските води съгласно член 8, параграф 1, буква а) от Директива 2008/56/ЕО.

- да приемат национални мерки или да представят съвместни препоръки на Комисията за свеждане до минимум на прилова (или за намаляването му до равнище, което позволява пълното възстановяване на популациите) на следните видове:
 - до края на 2023 г.: балтийската морската свиня в основния басейн на Балтийско море, Черно море и атлантическите води около Иберийския полуостров и обикновения делфин в Бискайския залив⁽³⁶⁾;
 - до края на 2024 г.: морския ангел, обикновения скат, китароподобния скат, малтийския скат, голямата бяла акула, обикновената сива акула, острозъбата пясъчна акула (*Odontaspis ferox*), атлантическия пеперудовиден скат, есетровите риби, морските костенурки, балеарския бурвестник и средиземноморския тюлен монах;
 - до 2030 г.: останалите уязвими морски видове, които са изложени на риск от случаен улов⁽³⁷⁾, като се дава приоритет на тези, които са с „неблагоприятен природозащитен статус“ или застрашени от изчезване;
- до края на юни 2024 г. да подобрят защитата на европейската змиорка, като приемат или актуализират съществуващите планове за управление на запасите от змиорки съгласно Регламента за запасите от змиорка⁽³⁸⁾ в светлината на новите познания и въз основа на доклада, посочен в член 9 от Регламента за запасите от змиорка, за да се засилят мерките за опазване и управление.

Тези планове за управление на запасите от змиорки следва да разглеждат следното: i) въздействието на риболова (както търговския, така и любителския, на всички етапи от жизнения цикъл на видовете) и ii) несвързани с риболова последици от прилагането на съответното законодателство, като например Рамковата директива за водите⁽³⁹⁾, Директивата за местообитанията⁽⁴⁰⁾ и РДМС. Плановете следва да включват усилия за възстановяване на местообитания на змиорките, за подобряване на свързаността на реките и за премахване на пречките пред миграцията, както и да подобрят трансграничното сътрудничество;
- до март 2027 г. да актуализират програмите от мерки по РДМС, за да включат подходящи мерки срещу загубата и изхвърлянето на риболовни

⁽³⁶⁾ Например чрез цялостното прилагане на мерките, препоръчани в документа на ICES от 2023 г. Допълнително искане на ЕС относно смекчаващи мерки за намаляване на прилова на обикновения делфин (*Delphinus delphis*) в Бискайския залив. В Report of the ICES Advisory Committee [Доклад на Консултативния комитет на ICES], 2023 г. Становище на ICES от 2023 г., sr.2023.01. <https://doi.org/10.17895/ices.advice.21946634> или мерки с равностоен ефект.

⁽³⁷⁾ Съгласно определението в бележка под линия 35.

⁽³⁸⁾ Регламент (ЕО) № 1100/2007 на Съвета от 18 септември 2007 г. относно установяване на мерки за възстановяване на запасите от европейска змиорка (ОВ L 248, 22.9.2007 г., стр. 17).

⁽³⁹⁾ Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите (ОВ L 327, 22.12.2000 г., стр. 1).

⁽⁴⁰⁾ Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (ОВ L 206, 22.7.1992 г., стр. 7).

уреди и свързани с риболова морски отпадъци, въз основа на подходи, определени в Общата стратегия за изпълнение на РДМС;

- въз основа на работата на Научния, технически и икономически комитет по рибарство (НТИКР), на GFCM и други научни институции, като например Международния съвет за изследване на морето (ICES), до 2030 г. да представят и прилагат допълнителни мерки за повишаване на селективността, като се започне с рибните запаси, при които се очакват най-високи биологични ползи. Мерките следва да включват:
 - нови и иновативни риболовни уреди и техники за намаляване на улова на дребни риби;
 - Мерки за конкретни места или периоди, когато има ясни доказателства за високи концентрации на риба под минималния референтен размер за опазване;
- до 2030 г. да създадат нови МЗЗ и ефективно да управляват всички МЗЗ, като гарантират строго опазване на важни райони на размножаване на рибите;

Комисията:

- ще поиска през 2023 г. от НТИКР да предостави в рамките на текущата си работа⁽⁴¹⁾ становища за:
 - оценка на оптималните размери на рибата⁽⁴²⁾, която да бъде уловена със съответните риболовни уреди, за да се получи най-висок дългосрочен улов;
 - подобряване на риболовните уреди, като се вземат предвид селективността, съставът на целевите видове, и както дългосрочните ползи, така и временните последици в социално и икономическо отношение;
- до края на 2024 г. ще направи оценка, в контекста на доклада относно прилагането на Регламента за техническите мерки, на улова, задържането, трансбордирането, разтоварването и продажбата на видове, които са застрашени от изчезване или с „неблагоприятен природозащитен статус“ съгласно Директивата за местообитанията;
- до края на 2024 г. ще подготви приемането на правила за прилагане съгласно Регламента за техническите мерки:
 - за подобряване на селективността на риболовните уреди,
 - за разработване на подробни спецификации за устройствата, препятстващи хващането на костенурки и други едри биологични видове, в тралове за скариди във водите на ЕС в Индийския океан и западната част на Атлантическия океан,
 - за установяване на правила за въжетата за сплашване на птици и въдиците с тежести във всички морски басейни;

⁽⁴¹⁾ Въз основа на работата на НТИКР по техническите мерки: STECF EWG (Експертна работна група на НТИКР) 20-02, <https://stecf.jrc.ec.europa.eu/web/stecf/ewg2002> и НТИКР 21—07: <https://stecf.jrc.ec.europa.eu/ewg2107>.

⁽⁴²⁾ Търговски видове, посочени в приложение XIV към Регламент (ЕО) № 2019/1241.

- веднага след като бъдат установени прагови стойности съгласно РДМС, ще използва инструментите на ОПОР⁽⁴³⁾, за да предложи ограничения за прилова на видовете, за които се прилагат праговите стойности.

Намаляване на въздействието на риболова върху морското дъно

Здрави местообитания на морското дъно са изключително важна част на здрави морски екосистеми. Богатото им биологично разнообразие осигурява места за размножаване и хвърляне на хайвер за много видове и допринася за поддържането на структурата и функционирането на морските хранителни мрежи, както и за регулирането на климата.

Риболовът с определени подвижни дънни съоръжения⁽⁴⁴⁾, по-специално риболовът с дънни тралове, е много разпространен вид риболов, един от тези, които най-много увреждат морското дъно и свързаните с него местообитания ⁽⁴⁵⁾. Понастоящем се счита, че 79 % от крайбрежното морско дъно са физически нарушени, което се дължи главно на дънните тралове, а в една четвърт от крайбрежната зона на ЕС местообитанията на морското дъно вероятно са унищожени⁽⁴⁶⁾. В зоните с най-интензивния риболов дъното се тралира над 10 пъти годишно ⁽⁴⁷⁾.

Нашите океани и морета, по-специално океанските седименти, са основен естествен поглъtitел на въглерод. Все повече се признава значението на съхранението и поддържането на син въглерод в морските местообитания за борбата с изменението на климата⁽⁴⁸⁾. Морските въглеродни депа все още не са толкова добре проучени, колкото от тези на сушата, но последните данни⁽⁴⁹⁾ сочат, че нарушаването на

⁽⁴³⁾ Например регламенти относно възможностите за риболов в съответствие с научните становища.

⁽⁴⁴⁾ Вж. таблица 1 от доклада на НТИКР „Support of the Action plan to conserve fisheries resources and protect marine ecosystems [Подкрепа на плана за действие за опазване на рибните ресурси и защита на морските екосистеми]“ (STECF-OWP-22-01), Bastardie, F. и Doerner, H. editor(s), EUR 28359 EN, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2022 г., ISBN 978-92-76-52911-8, doi:10.2760/25269, JRC129455. Списъкът включва корабни драги, механични драги, включително засмукващи драги, дънни тралове ОТВ, близнецови тралове, дънни тралове, теглени от два кораба, крайбрежни грибове, датски грибове (закотвени грибове), двойни грибове, шотландски грибове, корабни грибове и бим тралове.

⁽⁴⁵⁾ Беше установено, че риболовът е най-интензивната морска дейност на човека, която нарушава морското дъно в регионалните морета на Европа. Съгласно предварителна оценка на дънния риболов в Северно море се дължат около 95 % от смущенията, причиняващи физическо абразивно износване (ICES 2019 г.). Освен това ЕАОС установи, че 79 % от крайбрежното морско дъно на ЕС са нарушени от риболова с дънни тралове (Европейска комисия, доклад за изпълнението на РДМС, 2020 г.).

⁽⁴⁶⁾ Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно изпълнението на Рамковата директива за морска стратегия (Директива 2008/56/ЕО), COM(2020) 259 final.

⁽⁴⁷⁾ <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/bottom-trawl-fishing-intensity-in>.

⁽⁴⁸⁾ Конференция на ООН от 2022 г. в подкрепа на изпълнението на цел 14 за устойчиво развитие „[Нашият океан, нашето бъдеще, нашата отговорност: проектодекларация](#)“, Лисабон, 27 юни—1 юли 2022 г.

⁽⁴⁹⁾ ЕАОС, *Carbon stocks and sequestration in terrestrial and marine ecosystems: a lever for nature restoration? A quick scan for terrestrial and marine EUNIS habitat type* (Запаси и поглъщане на въглерод в сухоземни и морски екосистеми: лост за възстановяване на природата? Бърз преглед на сухоземните и морските типове местообитания по EUNIS), Wageningen, ноември 2020 г.; вж.

седиментите на морското дъно има пряко въздействие върху способността за съхраняване на въглерод.

Биологичното разнообразие на морското дъно обаче може да се възстанови, ако натискът бъде намален, например чрез намаляване на риболова с подвижни дънни уреди⁽⁵⁰⁾. Това носи големи ползи за екосистемите и обществото – чрез възстановяване на рибните запаси и увеличаване на рибната биомаса и за рибарството – и помага да се избегне влошаването на състоянието на морската среда.

В законодателството на ЕС вече се изисква опазването и възстановяването на морското дъно. Съгласно законодателството в областта на околната среда държавите членки са задължени да предприемат мерки за опазване на морското дъно с цел постигане на „добро екологично състояние“ на водите на ЕС⁽⁵¹⁾. Те трябва също така да предприемат необходимите мерки в морските защитени зони по „Натура 2000“, за да допринесат за постигането или поддържането на „благоприятен природозащитен статус“ на определени местообитания на морското дъно.

С инструментите за управление на рибарството се забранява риболовът с подвижни дънни уреди в Средиземно море в тесните крайбрежни зони и на дълбочина над 1000 метра, а в Атлантическия океан се забранява дънното тралене на дълбочина над 800 метра, като дънният риболов е забранен на площ 16 419 km² от уязвимите морски екосистеми⁽⁵²⁾. В особено уязвими зони дънният риболов е допълнително ограничен чрез различни мерки и разпоредби⁽⁵³⁾.

Освен това някои държави членки предприеха стъпки за забрана или ограничаване на дънния риболов в определени зони чрез национални мерки и представяне на съвместни препоръки по ОПОР⁽⁵⁴⁾ като основа за делегирани регламенти. Въз основа на предложение на ЕС през ноември 2022 г. GFCM реши да извърши оценка на потенциалното въздействие от промяната на пределните дълбочини за съществуващите ограничения за риболов, установени на дълбочина между 600 и 800 m, с оглед на евентуалното въвеждане на ограничения и в по-плитки води.

Въпреки това като цяло риболовът с подвижни дънни уреди все още е широко разпространен във водите на ЕС. Например в североизточната част на

също: Cavan & Hill, [2021 г.](#); Duarte et al., [2020 г.](#); Luisetti et al., [2019 г.](#); Pusceddu et al., [2014 г.](#)

(50) Вж. например: Hiddink, J.G., et al, „[Global analysis of depletion and recovery of seabed biota after bottom trawling disturbance](#)[Глобален анализ на загубата и възстановяването на биотата на морското дъно след нарушаване чрез дънното тралене]“, Proceedings of the National Academy of Sciences, 2017 г.

(51) Съгласно изискванията на Директива 2008/56/ЕО.

(52) Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/1614 на Комисията от 15 септември 2022 г. за определяне на съществуващите дълбоководни риболовни зони и за съставяне на списък на зоните на местонахождение или евентуално местонахождение на уязвими морски екосистеми (ОВ L 242, 19.9.2022 г., стр. 1—141).

(53) Например приложение II към Регламент (ЕС) 2019/1241.

(54) От 2013 г. насам държавите членки се споразумяха в пет съвместни препоръки да ограничават риболова с дънни тралове в няколко района на Северно море (в широките му граници) и в Балтийско море, отчасти с цел опазване на екологично чувствителните рифове. В някои държави членки има и национални мерки, мерки в планове за управление съгласно Регламента за Средиземно море, както и мерки на GFCM.

Атлантическия океан той се извършва в 80 — 90 % от зоните за риболов⁽⁵⁵⁾, включително в много защитени зони по „Натура 2000“ и други МЗЗ. Това подкопава постигането на глобалните цели за опазване, определени от Конвенцията за биологичното разнообразие⁽⁵⁶⁾, и рискува да застраши напредъка при смекчаването на изменението на климата.

Въздействието на риболова с подвижни дънни уреди върху морската среда излага на риск и устойчивостта на рибарството и наличието на риба в средносрочен и дългосрочен план. Той не само вреди на екосистемите, от които зависи този вид риболов, но и е изключително горивоемък, което води до значителни разходи за сектора и до особено висок въглероден отпечатък⁽⁵⁷⁾. По своята същност риболовът с подвижни дънни уреди е сред най-малко селективните методи за риболов и води до непропорционално големи количества нежелан улов⁽⁵⁸⁾ и изхвърляне на улов. Изхвърлянето е особено тревожно, особено в момент, когато ЕС се стреми да намали разхищението на храни⁽⁵⁹⁾ – изключително важен въпрос в по-широкия дебат за глобалната продоволствена сигурност.

Необходими са решителни действия за опазване и възстановяване на морското дъно, включително чрез отказ от риболова с подвижни дънни уреди, като същевременно се гарантира, че тази техника няма да бъде заменена с равностойни или по-лоши алтернативи. Спешно необходимо е да се защитят и възстановят местообитанията на морското дъно в МЗЗ, особено предвид значението им като горещи точки на морското биологично разнообразие на ЕС, потенциала им да допринесат за увеличаване на рибните запаси и дългогодишните правни задължения за тяхното ефективно управление.

С оглед да бъде постигната целта на Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за опазване на 30 % от моретата на ЕС, Комисията призовава

⁽⁵⁵⁾ Становище на Международния съвет за изследване на морето (ICES) за европейските води на Атлантическия океан и Балтийско море, *EU request on how management scenarios to reduce mobile bottom fishing disturbance on seafloor habitats affect fisheries landing and value* (Искане на ЕС относно начина, по който сценариите за управление, целящи намаляване на смущенията на местообитанията на морското дъно от риболова с подвижни дънни уреди, засягат разтоварването и стойността на улова)“, Становище на ICES по специално искане, 24 юни 2021 г.

Съгласно това становище на ICES подобни модели са установени за Средиземно море и Черно море, макар и поради разликите в методиката резултатите да не са пряко съпоставими.

⁽⁵⁶⁾ [Dureuil et al., Elevated trawling inside protected areas undermines conservation outcomes in a global fishing hot spot \[Повишеното тралене в защитените зони подкопава резултатите от опазването на уязвимите риболовни зони в глобален мащаб\], Science 362, 1403–1407 \(2018 г.\), DOI: 10.1126/science.aau05.](#)

⁽⁵⁷⁾ Sala, A., Damalas, D., Labanchi, L. et al. Energy audit and carbon footprint in trawl fisheries [Енергиен одит и въглероден отпечатък при риболов с тралове]. *Sci Data* 9, 428 (2022 г.). <https://doi.org/10.1038/s41597-022-01478>

⁽⁵⁸⁾ IPBES (2022 г.): Summary for policymakers of the thematic assessment of the sustainable use of wild species of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (Резюме за създателите на политики относно тематичната оценка на устойчивото използване на видове от дивата флора и фауна на Междуправителствената научно-политическа платформа относно биоразнообразието и предлаганите от екосистемите услуги). J.-M. Fromentin, M.R. Emery, J. Donaldson, M.-C. Danner, A. Hallosserie, D. Kieling, G. Balachander, E.S. Barron, R.P. Chaudhary, M. Gasalla, M. Halmy, C. Hicks, M.S. Park, B. Parlee, J. Rice, T. Ticktin, and D. Tittensor (ред.). Секретариат на IPBES, Бон, Германия. 33 страници. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6425599>

⁽⁵⁹⁾ Преразглеждането на Рамковата директива за отпадъците, планирано за 2023 г., ще спомогне за намаляване на разхищението на храни в съответствие с целите на ООН за устойчиво развитие и приоритетите на Комисията за 2023 г.

държавите членки да използват пълноценно наличните инструменти на ОПОР и постепенно да премахват риболова с подвижни дънни уреди във всички МЗЗ най-късно до 2030 г. Като начало, до края на март 2024 г. държавите членки следва да приемат национални мерки или, когато е целесъобразно, да предложат на регионалните групи съвместни препоръки за забрана на риболова с подвижни дънни уреди в МЗЗ, които са защитени по „Натура 2000“ съгласно Директивата за местообитанията и в които морското дъно и морските видове трябва да се защитават. Освен това риболовът с подвижни дънни уреди не трябва да се разрешава в новосъздадените МЗЗ.

Въз основа на ангажиментите, поети от държавите членки за изпълнение на целта на Стратегията за биологичното разнообразие за опазване на поне 30 % от моретата на ЕС, при вземането на решения за управление на рибарството държавите членки трябва да следват научните становища и да отчетат цялостното въздействие на мерките върху морската екосистема. По-специално тези решения не трябва да водят до промени в риболовните практики, които биха могли да причинят вреди, като например използването на други видове риболовни уреди, които увеличават въздействието върху морските екосистеми или уязвимите видове.

Тъй като се разработват по-иновативни инструменти, предназначени за ограничаване на въздействието на тези видове риболовни уреди, е важно да се продължат дискусиите със сектора, за да се стимулират по-нататъшните иновации и въвеждането на нови решения на място. Това е важно също така, за да се гарантира, че предприетите мерки остават подходящи за целта и са в крак с технологичното развитие.

В съответствие с целите на РДМС и предложения законодателен акт за възстановяване на природата морското дъно трябва да бъде защитено и възстановено и извън МЗЗ. За тази цел държавите членки следва бързо да постигнат съгласие за праговите стойности за целостта на морското дъно, които понастоящем се разработват в съответствие с РДМС, и да ги приложат.

Мерки за намаляване на въздействието на риболова върху морското дъно

Комисията призовава държавите членки:

- до средата на 2023 г. да приключат приемането на прагови стойности за максимално допустимата площ на морското дъно, която може да бъде унищожена или неблагоприятно засегната от човешкия натиск, като част от Общата стратегия за изпълнение на РДМС⁽⁶⁰⁾. Те следва незабавно да приемат национални мерки или, когато е целесъобразно, да представят съвместни препоръки за прилагането на тези прагови стойности;
- до края на 2024 г.
 - o да приемат национални мерки или, когато е целесъобразно, да предложат на регионалните групи съвместни препоръки за забрана на риболова с подвижни дънни уреди в МЗЗ, които са защитени по

(60) Съгласно член 4 от Регламент (ЕС) 2017/848.

„Натура 2000“ съгласно Директивата за местообитанията и в които морското дъно и морските видове трябва да се защитават.

- да предоставят общ план ⁽⁶¹⁾ за това как всяка от тях възнамерява да гарантира, че до 2030 г. риболовът с подвижни дънни уреди ще бъде премахнат във всички МЗЗ. За най-малко 20 % от морските води на всяка държава членка те следва да представят по-подробен план за националните мерки и съвместните препоръки, които да бъдат разработени, който съдържа най-малко подробности за определяне на зоните, в които следва да бъде забранен риболовът с подвижни дънни уреди, както и подробности за държавите членки и флотовете, засегнати от мерките в тези зони;
- да приемат национални мерки и, когато е целесъобразно, да представят съвместни препоръки на Комисията, за да се гарантира, че риболовът с подвижни дънни уреди ще бъде постепенно премахнат във всички МЗЗ до 2030 г.

Комисията:

- ще наблюдава и проследява напредъка при осъществяването на съвместните препоръки в регионалните групи на държавите членки;
- ще подпомага разработването и въвеждането на иновативни решения, насочени към ограничаване на въздействието на дънните риболовни дейности, въз основа на поискано становище на ICES относно иновативни риболовни уреди, което се очаква да бъде издадено до края на 2023 г.

3. ОСИГУРЯВАНЕ НА СПРАВЕДЛИВ И РАВНОПРАВЕН ПРЕХОД ЗА ВСИЧКИ

Европейският зелен пакт като новата стратегия на Европа за икономически растеж определя мерки за постигане на справедлив и равноправен преход на обществото и икономиката към приобщаващ и наистина устойчив модел на развитие. Справедливостта и приобщаването са предпоставките за успешен екологичен преход.

По-доброто опазване и защита на морските видове и местообитания има ясни ползи за обществото и икономиката, по-специално за рибарските и крайбрежните общности, чийто поминък пряко зависи от здравите морски екосистеми. Например съгласно оценките на учените годишният улов в световен мащаб би могъл да се увеличи с осем милиона тона – около 10 % от днешния улов, ако 30 % от океаните бъдат защитени ⁽⁶²⁾.

Преходът е необходим и полезен от социална и икономическа гледна точка, а настоящите предизвикателства, причинени от COVID и войната, които засягат

⁽⁶¹⁾ Тези планове следва да бъдат част от пътните карти, посочени в глава 7.

⁽⁶²⁾ Sala, E., Mayorga, J., Bradley, D. et al. Protecting the global ocean for biodiversity, food and climate.[Опазване на световния океан за целите на биологичното разнообразие, изхранването и климата]. Nature 592, 397–402 (2021 г.). <https://doi.org/10.1038/s41586-021-03371-z>

сектора на рибарството, включително повишаването на цените на енергията, не са свързани с мерките, описани в настоящия план за действие, включително постепенното премахване на дънния риболов във всички МЗЗ. Въпреки това по-специално последната мярка ще има социални и икономически последици за някои оператори и общности (⁶³), поради което трябва да се осигури справедлив преход. Последиците могат да варират от малки промени в риболовните операции, които могат лесно да бъдат усвоени, до по-големи промени в дейностите, които ще изискват смекчаващи мерки, за да се помогне на рибарите, техните общности и операторите по цялата верига на доставки да се приспособят към по-широките структурни промени. Където това е възможно, последиците могат да бъдат частично компенсирани чрез преместване на риболовните дейности в други риболовни зони.

Същевременно се очаква въздействието да бъде по-значително в зависимите от рибарството общности, в които икономическата диверсификация понастоящем е ограничена. Поради това е важно да се гарантира, че преходът е постепенен и че държавите членки отчитат специфичните нужди на местните общности и ги подкрепят в този преход, включително с финансова помощ. Важно е да се разбере, че — подобно на опита при въвеждането на целта за максимален устойчив улов — промените в практиките на риболовния сектор ще бъдат компенсирани в средносрочен и дългосрочен план, тъй като рибните запаси се възстановяват, а рибните видове, които се експлоатират с търговска цел, се разпространяват от МЗЗ и в други риболовни зони.

В краткосрочен план икономическите последици за сектора се дължат и на повишените цени на енергията. Постепенното преминаване от горивоемкия риболов с дънни тралове към по-малко енергоемки риболовни методи също може да доведе до значителни икономии. Това е в пълно съответствие с целта на Комисията да се откаже възможно най-скоро от изкопаемите горива, както и с амбицията ѝ да подкрепи риболовния флот на ЕС и сектора на аквакултурата в структурния им енергиен преход. За да съпътства този преход, при преразглеждането на Директивата на ЕС за данъчно облагане на енергийните продукти и електроенергията (⁶⁴) Комисията предложи също така въвеждането на данък върху горивата и едновременно с настоящия план за действие представя инициативата за енергиен преход.

Комисията призовава държавите членки да насърчават и подкрепят рибарските общности в прехода, предвиден в настоящия план за действие, и да им помагат да укрепват своята устойчивост, да въвеждат иновации и да се адаптират. Това включва по-добро използване на подкрепата, предоставяна чрез инструментите на ЕС за финансиране, по-специално подкрепа за иновациите и диверсификацията на икономическите дейности, както и подкрепа за енергийния преход и повишаване на селективността на риболовните уреди. Многобройни примери показват, че

(⁶³) Научен, технически и икономически комитет по рибарство (НТИКР) – Support of the Action plan to conserve fisheries resources and protect marine ecosystems [Подкрепа на плана за действие за опазване на рибните ресурси и защита на морските екосистеми] (STECF-OWP-22-01). Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2022 г.. На разположение на адрес: https://www.researchgate.net/publication/360642059_Scientific_Technical_and_Economic_Committee_for_Fisheries_STECF_-_Support_of_the_Action_plan_to_conserve_fisheries_resources_and_protect_marine_ecosystems

(⁶⁴) Директива 2003/96/ЕО на Съвета от 27 октомври 2003 г. относно реструктурирането на правната рамката на Общността за данъчно облагане на енергийните продукти и електроенергията, ОВ L 283, стр. 51.

ефективното използване на средствата на ЕС може да играе голяма роля, но в миналото делът на средствата на ЕС, използвани за подпомагане на опазването на морската среда, е бил твърде малък ⁽⁶⁵⁾. Както бе потвърдено от Сметната палата, очевидно има възможност за по-добро използване на наличния бюджет на ЕС.

За тази цел следва да се използват предимно средства от Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури (ЕФМДРА)⁽⁶⁶⁾ и програмата LIFE⁽⁶⁷⁾. Те играят централна роля в подкрепата на целите на политиката в областта на климата и биологичното разнообразие. Освен това Комисията работи в тясно сътрудничество с държавите членки, за да гарантира, че всяка програма допринася за постигането на хоризонталните цели, определени в многогодишната финансова рамка за тези цели ⁽⁶⁸⁾.

Както е посочено в документа на Комисията „Намерете подходящата за Вас програма за финансиране от ЕС в областта на околната среда“⁽⁶⁹⁾, други източници на финансиране са „Хоризонт Европа“⁽⁷⁰⁾, Европейският фонд за регионално развитие (включително Interreg)⁽⁷¹⁾, Европейският социален фонд плюс ⁽⁷²⁾, Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони ⁽⁷³⁾, Механизмът за свързване на Европа и Механизмът за възстановяване и устойчивост ⁽⁷⁴⁾. Държавите членки следва да използват тези инструменти стратегически, да увеличат националното финансиране и да насърчат инвестициите от частния сектор, за да насочат подкрепата за прехода, например стратегии за интелигентно

⁽⁶⁵⁾ Специален доклад 26/2020 на Европейската сметна палата: *Действията на ЕС за опазване на морската среда са с широк обхват, но без задълбоченост*, стр. 46.

⁽⁶⁶⁾ Регламент (ЕС) 2021/1139 на Европейския парламент и на Съвета от 7 юли 2021 г. за създаване на Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури и за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1004. 13 % от фонда се управляват пряко от Комисията.

⁽⁶⁷⁾ Регламент (ЕС) 2021/783 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2021 г. за създаване на Програма за околната среда и действията по климата (LIFE) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1293/2013 (ОВ L 172, 17.5.2021 г.).

⁽⁶⁸⁾ Що се отнася до бюджета на ЕФМДРА в размер на 5,3 млрд. евро, с който разполагат държавите членки за периода 2021—2027 г., в проектопрограмите на държавите членки се планира 29 % от бюджета да бъдат разпределени за биологичното разнообразие, а 56 % — за изменението на климата (актуално състояние 28 септември 2022 г.). Програмата LIFE разполага с бюджет от 5,43 млрд. евро за периода 2021—2027 г. и финансира проекти за защита и опазване на морската среда и намаляване на натиска върху морските екосистеми.

⁽⁶⁹⁾ DOI 10.2779/768079.

⁽⁷⁰⁾ Регламент (ЕС) 2021/695 на Европейския парламент и на Съвета от 28 април 2021 г. за създаване на Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“, за определяне на нейните правила за участие и разпространение на резултатите.

⁽⁷¹⁾ Регламент (ЕС) № 1301/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския фонд за регионално развитие и специални разпоредби по отношение на целта „Инвестиции за растеж и работни места“.

⁽⁷²⁾ Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+).

⁽⁷³⁾ Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР).

⁽⁷⁴⁾ Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17).

специализиране за устойчива синя икономика. Комисията ще продължи да оказва пълна подкрепа на държавите членки в това отношение.

Важно е да се използват пълноценно възможностите за диверсификация и иновации, като се започне с тези, посочени в новата стратегия за устойчива синя икономика в ЕС ⁽⁷⁵⁾. В тази стратегия се разглежда разработването на нови бизнес модели за намаляване на екологичния отпечатък на сектора чрез цифровизация и използване на иновативни уреди и техники. С цел да се гарантира, че рибарските общности в преход имат пълен достъп до възможностите за икономическа диверсификация в други сектори на синята икономика, на предстоящия през май 2023 г. Син форум Комисията ще започне дискусия с различни заинтересовани страни и групи, работещи в моретата и океаните.

Целенасочени програми за обучение и повишаване на квалификацията, провеждани с подкрепата на ЕС по линия на „Еразъм+“, ЕФМДРА или ЕСФ+, също биха могли да спомогнат за изграждане на връзки с други сектори на синята икономика, като например производството на водорасли и регенеративните морски ферми⁽⁷⁶⁾, енергията от възобновяеми източници и устойчивата аквакултура. Подобрената екологична устойчивост, например чрез ефективно управлявани МЗЗ, може да осигури допълнителни или алтернативни източници на препитание за местните рибарски общности, като например в областта на природния туризъм и чрез добре управляван любителски риболов. Рибарите могат да получат и подкрепа от ЕС, която да им помогне да изпълняват ролята си на пазители на морето. Няколко положителни примера ⁽⁷⁷⁾ вече показват как това партньорство може да им помогне да отстранят от морето и съберат отпадъци и изгубени риболовни уреди.

Мерки за постигане на справедлив и равноправен преход и максимално използване на наличните средства

Комисията призовава държавите членки:

- да предприемат мерки за усвояване на достатъчно финансиране чрез стратегическо мобилизиране на наличните ресурси от европейски, национални или частни източници на финансиране, по-специално за насърчаване на проекти за:
 - подкрепа на използването на по-малко вредни риболовни техники и на проекти, с които се осъществява европейската мрежа „Натура 2000“, за да се постигнат целите на плана за действие и да се задоволят нуждите, определени в рамките за приоритетни действия на държавите членки ⁽⁷⁸⁾;
 - подпомагане на рибарските общности да преминат към по-селективни, по-малко вредни и по-малко горивоемки риболовни практики.

⁽⁷⁵⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно нов подход за устойчива синя икономика в ЕС Трансформиране на синята икономика на ЕС за устойчиво бъдеще. COM/2021/240 final.

⁽⁷⁶⁾ Регенеративното морско земеделие означава отглеждане на водорасли и ракообразни в подводни крайбрежни градини.

⁽⁷⁷⁾ https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/news/joining-hands-eu-fight-marine-litter-2021-09-29_en; и <https://audiovisual.ec.europa.eu/en/video/I-175441?&lg=EN/EN>.

⁽⁷⁸⁾ Приети от държавите членки съгласно член 8 от Директивата за местообитанията.

Комисията:

- ще улеснява достъпа до възможности за финансиране чрез:
 - през 2023 г. — организиране и провеждане на семинар за държавите членки с цел направляване и насърчаване на използването на финансови средства за изпълнение на настоящия план за действие;
 - работа в тясно сътрудничество с държавите членки при наблюдението на изпълнението на ЕФМДРА, за да насърчи изпълнението на конкретни действия в подкрепа на целите на настоящия план за действие, както и като използва възможностите за допълнително финансиране от други програми, включително LIFE;
 - прилагане на стратегии за интелигентно специализиране с цел приоритизиране на регионалните изследвания и инвестициите в иновации в секторите на синята икономика, включително рибарството;
- до края на 2023 г. ще предостави безвъзмездни средства под прякото управление на ЕФМДРА на стойност над 7 млн. евро в подкрепа на проекти, които допринасят за развитието на следващото поколение умения в областта на синята икономика и предоставят възможности за привлекателно и устойчиво професионално развитие в областта на морското дело.

4. УКРЕПВАНЕ НА БАЗАТА ОТ ЗНАНИЯ, НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ИНОВАЦИИТЕ

Проектирането и разработването на инициативи за управление на рибарството и опазване на морската среда изискват солидна база от знания. Това от своя страна изисква системно събиране на данни и научни наблюдения, основани на надеждни методики. Въпреки че липсата на пълна научна информация не може да оправдае отлагането или непредприемането на необходимите мерки, тя подчертава необходимостта от по-големи инвестиции за идентифициране и преодоляване на пропуските в знанията.

Държавите членки използват редица подходи и комбинация от инструменти, за да наблюдават морските екосистеми и екологичния натиск, по-специално чрез Рамката за събиране на данни (РСД) ⁽⁷⁹⁾ и програмите за наблюдение съгласно РДМС, Директивата за птиците ⁽⁸⁰⁾ и Директивата за местообитанията. Необходими са обаче повече усилия, за да се гарантира, че наблюдението и събирането на данни са

⁽⁷⁹⁾ Регламент (ЕС) 2017/1004 на Европейския парламент и на Съвета от 17 май 2017 г. за установяване на рамка на Съюза за събиране, управление и използване на данни в сектора на рибарството и за подкрепа при изготвянето на научни становища във връзка с общата политика в областта на рибарството, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 199/2008 на Съвета (ОВ L 157, 18.10.2003 г., стр. 21). Многогодишна програма на ЕС за събиране на данни съгласно Делегирано решение (ЕС) 2021/1167 на Комисията.

⁽⁸⁰⁾ Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици (Директива за птиците) и Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (Директива за местообитанията).

подходящи за оценка на въздействието на риболова върху морските местообитания и видове.

Тази работа следва да включва разработване на целеви програми за наблюдение с цел подобряване на наблюденията и докладването на видовете от прилова. Програмите следва да обхващат високорисковите видове риболов и потенциалното въздействие на всички съответни сегменти на флота, включително по-малките кораби. В тях следва да се посочват и данните за любителския риболов, включително лодките за любителски риболов, и тяхното въздействие върху запасите и морската среда. Важна роля за осъществяването на тези подобрения ще играе актуализираният и модернизираният Регламент за контрол ⁽⁸¹⁾, след като бъде приет от съзакондателите.

Необходими са също така повече изследвания и събиране на данни, за да се придобият знания за състоянието на морското дъно и въздействието на риболова върху местообитанията на морското дъно, включително разпространението и честотата на дънните риболовни дейности ⁽⁸²⁾ и тяхното въздействие върху поглъщането на въглерод. Комисията ще започне проучване за количествено определяне на капацитета за съхранение на въглерод на различни видове местообитания на морското дъно във водите на ЕС и потенциалното въздействие на дънния риболов върху този капацитет.

Преходът към по-селективни и по-малко вредни за околната среда риболовни практики изисква систематична оценка на разходите и ползите, за да се помогне на рибарите, на другите предприятия в сектора и на обществото като цяло. Това изисква по-добри методи за моделиране, за да се предвидят и оценят социалните, икономическите и екологичните последици на настоящите и бъдещите мерки за опазване. До края на 2023 г. Комисията ще започне да разработва инструмент за моделиране, за да включва концепцията за „природен капитал“ в икономическите решения. Това означава, че се извършват оценка и количествено определяне както на икономическата стойност на морските екосистемни услуги, така и на социално-икономическите разходи и ползи, произтичащи от опазването на морската среда в добро състояние.

От съществено значение е да се поискат научни становища от органи като ICES и НТИКР, за да се гарантира, че политиката се основава върху най-добрите налични научни становища. Поради тази причина и предвид правното изискване в рамките на ОПОР да се провеждат консултации с НТИКР по отношение на вторичното законодателство, съставът на новия НТИКР (2022—2025 г.) осигурява експертен опит в областите, които са от особено значение за изпълнението и подкрепата на настоящия план за действие.

Европейската агенция по околна среда (ЕАОС) също така оказва съществена подкрепа на Комисията при картографирането и оценката на съгласуваността на мрежата от морски защитени зони във водите на ЕС и при оценката на състоянието

⁽⁸¹⁾ Регламент (ЕО) № 1224/2009 на Съвета от 20 ноември 2009 г. за създаване на система за контрол на Общността за гарантиране на спазването на правилата на общата политика в областта на рибарството, за изменение на регламенти (ЕО) № 847/96, (ЕО) № 2371/2002, (ЕО) № 811/2004, (ЕО) № 768/2005, (ЕО) № 2115/2005, (ЕО) № 2166/2005, (ЕО) № 388/2006, (ЕО) № 509/2007, (ЕО) № 676/2007, (ЕО) № 1098/2007, (ЕО) № 1300/2008, (ЕО) № 1342/2008 и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 2847/93, (ЕО) № 1627/94 и (ЕО) № 1966/2006. (ОВ L 343, 22.12.2009 г., стр. 1—50).

⁽⁸²⁾ Записването на данни в рамките на актуализирания и модернизирания Регламент за контрол играе решаваща роля в този контекст.

на морските видове, местообитания и екосистеми, както и на натиска върху тях. Подкрепата на ЕАОС за изпълнението на Стратегията за биологичното разнообразие е насочена към защитените зони, включително проследяване на мерките за управление на рибарството в МЗЗ, и ще бъде от особено значение за работата, очертана в настоящия план за действие. Комисията възнамерява да засили сътрудничеството си с ЕАОС при изпълнението на настоящия план за действие, включително чрез адаптиране на съществуващите системи за отчети за околната среда.

За ефективното изпълнение на настоящия план за действие ще допринесе и Европейската мрежа за наблюдение и данни за морската среда (EMODnet), тъй като тя е друг важен инструмент за изграждане на базата от знания за европейските морета. Тя предоставя свободен и неограничен достъп до морски данни, събрани на терен, които обхващат седем тематични области⁽⁸³⁾. EMODnet и Copernicus Marine ще осигурят основните данни за Европейския цифров океан — отражение на реалния. Това е платформа за цифрово моделиране, която ще подобри способността ни да оценяваме алтернативи на политиките за морската среда, като се изпитват различни сценарии за управление. За тази цел платформата ще включва екологична, социална и финансова информация.

Програмата на ЕС за научни изследвания и иновации подкрепя устойчивостта на рибарството, както и опазването и възстановяването на морското биологично разнообразие. По-конкретно подкрепа се предоставя чрез програмата „Хоризонт Европа“, както в рамките на нейната обща работна програма⁽⁸⁴⁾, така и чрез мисията „Възстановяване на нашите океани и води до 2030 г.“ (наричана по-долу мисия „Океани и води“) и нейните водещи проекти в регионалните басейни⁽⁸⁵⁾. Тя може да подпомогне научните изследвания и иновациите във връзка с устойчивостта на рибарството, както и опазването и възстановяването на морското биологично разнообразие.

Мисията „Океани и води“ поставя амбициозни цели за опазване и възстановяване на морските и сладководните екосистеми и биологичното разнообразие. Приоритетите включват интелигентни и екологосъобразни риболовни уреди, многофункционалното използване на морското пространство, екологични и енергийноефективни малки риболовни кораби, задвижвани все повече с възобновяеми и нисковъглеродни горива, и свързаните с тях операции. Като цяло мисията ще обхваща следното: изграждане на знания за различните компоненти на екосистемите, разработване на революционни решения за защита на морските ресурси и местообитания и подобряване на методите за наблюдение, включително чрез използване на изкуствен интелект.

Допълнителна подкрепа за събиране на данни, научни изследвания и иновации се предоставя в рамките на ЕФМДРА и програмите LIFE.

⁽⁸³⁾ Например местообитания на морското дъно, батиметрия, геология, човешки дейности (напр. ветроенергийни паркове, аквакултура, морски трафик), както и физически, химически и биологични параметри на морската среда.

⁽⁸⁴⁾ И по-специално чрез „Клъстер 6: „Храни, биоикономика, природни ресурси, селско стопанство и околна среда“ на работната програма на „Хоризонт Европа“.

⁽⁸⁵⁾ Мисия на ЕС: Възстановяване на океана и водите: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/restore-our-ocean-and-waters_en

Мерки за укрепване на базата от знания, научните изследвания и иновациите

Комисията призовава държавите членки:

- да определят и разработят решения и стимули за намаляване на въздействието на риболова върху околната среда, като например иновативни риболовни уреди, нови модели на риболов и подобрени риболовни практики. За тази цел държавите членки могат да използват целево национално финансиране и финансиране от ЕС за научни изследвания и участие на заинтересованите страни, по-специално за финансиране на информационни дейности и специализирано (и според регионалните нужди) обучение, например относно добрите практики при стопанисването на морето;
- в съответствие със законодателството на ЕС в областта на околната среда и рибарството до края на 2023 г. да определят целите и конкретните нужди от данни за всеки морски басейн, за да се наблюдава въздействието на риболова върху екосистемите и поглъщането на въглерод, като по целесъобразност се включат органите на регионално равнище, и след това да отпуснат достатъчно средства за тези дейности;
- до края на 2024 г. ⁽⁸⁶⁾ да представят актуализирани национални работни планове за събиране на данни ⁽⁸⁷⁾, за да се подобрят планирането и самото събиране на данни, включително във връзка с прилова на уязвими видове и въздействието на риболова върху морското дъно.

Комисията:

- ще насърчава използването на финансиране за консултации, научни изследвания и иновации през целия бюджетен период 2021—2027 г. (и по-специално през периодите на следващите работни програми за „Хоризонт Европа“, включително мисията „Океани и води“, ЕФМДРА и LIFE). Средствата следва да бъдат използвани конкретно за мерки за разработване и изпитване на иновативни риболовни уреди и техники, с които да се избегне приловът, както и за количествено определяне на капацитета на морското дъно на ЕС за поглъщане на въглерод и потенциалното въздействие на дънния риболов;
- ще започне до края на 2023 г. да разработва инструмент за моделиране, за да включва концепцията за „природен капитал“ в икономическите решения. Това предполага извършване на оценка и количествено определяне както на икономическата стойност на морските екосистемни услуги, така и на социално-икономическите разходи и ползи, произтичащи от опазването на морската среда в добро състояние;

⁽⁸⁶⁾ Или 2027 г. за някои държави членки, в зависимост от сроковете, посочени в настоящите работни планове.

⁽⁸⁷⁾ Съгласно изискванията на член 6 от Регламент (ЕС) 2017/1004

- до края на 2023 г. ще събере седемте тематични области на EMODnet — батиметрия, геология, местообитания на морското дъно, химия, биология, физика и човешки дейности — в единен портал, за да се подобрят видимостта и удобството за ползване;
- през 2024 г. ще започне проучване за количествено определяне на капацитета за съхранение на въглерод на морското дъно на ЕС и възможното въздействие на дънните риболовни дейности върху този капацитет;
- през 2024 г. ще започне подготвителна работа за разработване на интерактивна платформа за селективни и иновативни риболовни уреди, обмен на знания и добри практики;
- до края на 2025 г., в рамките на следващите работни програми на „Хоризонт Европа“ за периода 2025—2027 г., включително работния план на мисията „Океани и води“, ще разработи приспособими по мащаб решения за опазване на рибните ресурси и защита на морските екосистеми чрез създаване на морски защитени зони, намаляване и спиране на замърсяването на морската среда и намаляване на въздействието на риболова върху околната среда.

5. МОНИТОРИНГ И ПРАВОПРИЛАГАНЕ

Законодателството на ЕС в областта на рибарството и околната среда е добро само дотолкова, доколкото се прилага. Държавите членки трябва да предприемат действия за въвеждане, наблюдение и правоприлагане на правилата, а Комисията трябва да следи за спазването им от страна на държавите членки.

Наблюдението и правоприлагането на правилата на ОПОР ⁽⁸⁸⁾ от страна на държавите членки се уреждат основно от Регламента за контрол на рибарството, чието преразглеждане с цел подсилване беше предложено от Комисията през 2018 г. ⁽⁸⁹⁾. След почти петгодишни междуинституционални дискусии и преговори преразглеждането вече трябва да бъде приключено без отлагане и да бъде въведена актуализирана, по-модерна и по-ефективна система за наблюдение, за да се подкрепи преходът към по-устойчиво рибарство.

В допълнение към прилагането на Директивата относно престъпленията срещу околната среда ⁽⁹⁰⁾ действията на Комисията по правоприлагане през последните две

⁽⁸⁸⁾ „Правила на общата политика в областта на рибарството“ означава законодателството на ЕС относно опазването, управлението и експлоатацията на живи водни ресурси, относно аквакултурите и относно преработката, транспортирането и пускането на пазара на продукти от риболов и аквакултури; (член 4, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1224/2009 на Съвета).

⁽⁸⁹⁾ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 1224/2009 на Съвета и за изменение на регламенти (ЕО) № 768/2005, (ЕО) № 1967/2006, (ЕО) № 1005/2008 на Съвета и Регламент (ЕС) 2016/1139 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на контрола на рибарството {SEC(2018) 267 final} - {SWD(2018) 279 final} - {SWD(2018) 280 final}.

⁽⁹⁰⁾ Директива 2008/99/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно защитата на околната среда чрез наказателно право (ОВ L 328, 6.12.2008 г., п. 28—37).

десетилетия бяха от основно значение за напредъка в правилното прилагане на правото на ЕС за биологичното разнообразие и правилата на ОПОР ⁽⁹¹⁾. Стратегията за биологичното разнообразие засили ангажимента на Комисията относно правоприлагането на тези закони, например за завършването на изграждането и ефективното управление на защитените зони по „Натура 2000“ и за прилова на защитени видове.

Комисията ще засили прилагането на РДМС, което досега беше съсредоточено само върху изискванията за докладване, и ще преследва по-съществените случаи на неправилно прилагане на директивата. В контекста на текущия преглед на директивата Комисията ще прецени също така дали някои правни задължения трябва да бъдат изяснени.

Досега държавите членки не са използвали достатъчно разпоредбата, по силата на която могат да поискат действия от институциите на ЕС, когато установят проблем, който оказва въздействие върху екологичното състояние на морските води, с който не могат да се справят с национални мерки или който е свързан с друга политика, например в областта на рибарството ⁽⁹²⁾. Европейската сметна палата направи заключение, че това отслабва координацията между областите на политиката ⁽⁹³⁾. Комисията оценява горепосочената разпоредба в рамките на прегледа на РДМС и въз основа на констатациите си може да предложи преразглеждане с цел подобряване на нейната ефективност.

Европейската агенция за контрол на рибарството (EFCA) ⁽⁹⁴⁾, подпомагана в някои области от Европейската агенция по морска безопасност (ЕАМБ) и Европейската агенция за гранична и брегова охрана (FRONTEX), също подпомага държавите членки и Комисията при изпълнението на техните задачи и задължения съгласно ОПОР. В бъдеще работната програма на EFCA следва да включва мерки за наблюдение на риболова, които конкретно допринасят за постигането на целите на настоящия план за действие. В съответствие с Решението за изпълнение на Комисията за създаване на специални програми за контрол и инспекции ⁽⁹⁵⁾ това следва да доведе до включване на конкретни мерки в съвместните планове за разполагане на EFCA.

Мерки за подобряване на изпълнението, мониторинга и правоприлагането

Комисията призовава държавите членки:

⁽⁹¹⁾ Вторият петгодишен доклад за прилагането на Регламента за контрол представя актуалното състояние на действията по правоприлагане, предприети от Комисията в периода 2015—2019 г.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=COM:2021:316:FIN>

⁽⁹²⁾ Член 15 от РДМС

⁽⁹³⁾ Специален доклад [26/2020](#) на Европейската сметна палата: „Действията на ЕС за опазване на морската среда са с широк обхват, но без задълбоченост“, стр. 47, препоръка 87, позоваване на член 15 от РДМС.

⁽⁹⁴⁾ Регламент (ЕС) 2019/173.

⁽⁹⁵⁾ Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1986 на Комисията от 13 декември 2018 г. за създаване на специални програми за контрол и инспекции на някои риболовни дейности и за отмяна на решения за изпълнение 2012/807/ЕС, 2013/328/ЕС, 2013/305/ЕС и 2014/156/ЕС (ОВ L 317, 14.12.2018 г., стр. 29).

- във връзка с преговорите по новия Регламент за контрол на рибарството да подобрят наблюдението на рибарството, например чрез използване на иновативни инструменти като електронното наблюдение от разстояние, чрез по-добро деклариране и докладване на улова на уязвими видове и разпределение на риболовното усилие. Те следва също така да гарантират, че средствата от ЕФМДРА се насочват към ефективни и решителни мерки за наблюдение, инспекции и правоприлагане;
- да разпределят достатъчно ресурси за оценка на спазването на правилата за околната среда и рибарството, както и за преразглеждане или адаптиране на мерките, необходими за изпълнението на настоящия план за действие.

Комисията:

- ще засили изпълнението и правоприлагането на правилата в областта на околната среда и рибарството чрез:
 - продължаване или започване на производства за установяване на нарушение;
 - използване на наличните инструменти в рамките на ОПОР, като например одити, и мониторинг на плановете за действие съвместно с държавите членки;
- ще продължи да работи със законодателите за бързото приемане на амбициозен и преработен регламент за контрол;
- през 2023 г. ще започне преразглеждането на Решението за изпълнение на Комисията за създаване на специални програми за контрол и инспекции за някои видове риболов ⁽⁹⁶⁾, с цел до 2024 г. то да бъде приведено в съответствие с настоящия план за действие;
- ще работи с EFSA за привеждане на съвместните планове за разполагане в съответствие с преразгледаните специални програми за контрол и инспекции и привеждане на бъдещата работна програма в съответствие с целите на настоящия план за действие.

6. УПРАВЛЕНИЕ, УЧАСТИЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ИНФОРМАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ

Успешното прилагане на мерките за опазване на околната среда и управление на рибарството изисква подкрепата на всички заинтересовани страни, и по-специално на рибарите. Поради това при разработването и прилагането на мерките е важно да се спазват принципите на прозрачност, сътрудничество, достигане до широката общественост, информация и приобщаване.

Държавите членки имат ясни отговорности и задължения за опазването на морската среда. ОПОР предоставя инструменти за прилагане на мерките в областта на рибарството, необходими за изпълнението на тези задължения. По-специално ОПОР осигурява основата за съвместната работа на всички заинтересовани страни в рамките на регионални групи и консултативни съвети, за да се определят и

⁽⁹⁶⁾ съгласно член 95 от Регламент (ЕО) № 1224/2009 на Съвета.

съгласуват най-подходящите мерки в областта на рибарството за всички местни или регионални фактори. Този подход притежава потенциала за осъществяване на прехода и превръщането му от политическа амбиция в реални действия на място.

Въпреки че в началото при прилагането на регионалния подход държавите членки се съсредоточиха главно върху задължението за разтоварване, през последните години подходът даде по-всеобхватни резултати, особено след приемането на Регламента за техническите мерки през 2019 г. Работата по необходимите мерки за управление на рибарството в морските защитени зони по „Натура 2000“ съгласно член 11 от ОПОР ⁽⁹⁷⁾ напредва обаче с много неравномерни темпове в различните морски басейни.

Едва от 2021 г. съвместните препоръки за мерки в областта на рибарството в рамките на морските защитени зони се представят в по-голям обем, но общият им брой все още е много малък, а обхватът им на опазване — ограничен. Като се има предвид значението на тези мерки за управление на рибарството за ефективното прилагане и спазване на законодателството на ЕС относно опазването и възстановяването на морската среда, изпълнението им е недостатъчно.

Ясно е, че държавите членки трябва да ускорят прилагането и да повишат амбицията на регионалния подход, за да се справят с планетарните кризи и ускоряващата се загуба на морско биологично разнообразие и цялост на екосистемите, което има пагубни социално-икономически последици поради намаляването на рибните запаси и рисковете за продоволствената сигурност. Необходимо е да се поднови колективният ангажимент на ЕС към опазването на морската среда и да се осигури ясен политически ангажимент на всички заинтересовани страни и институции за ефективно прилагане на законодателството в областта на околната среда, използване на настоящите политически инструменти на ОПОР и осигуряване на тяхното функциониране.

От съществено значение е този процес да бъде прозрачен и в него да участват всички заинтересовани страни и органи. Съгласно договорите на ЕС опазването на морските биологични ресурси попада в изключителната компетентност на ЕС, докато политиката в областта на околната среда е споделена компетентност с държавите членки. В резултат на това на всички равнища са се развили отделни и некоординирани процеси на вземане на решения, което възпрепятства приемането и прилагането на съгласувани мерки за управление. От решаващо значение е да се подобрят връзките между двете области на политиката и значително да се повишат прозрачността и координацията между различните органи и заинтересовани страни. Това ще даде възможност на ЕС да разработи взаимноизгодни решения, които са в полза както на рибарите, така и на околната среда.

За да се отрази ангажиментът за ускоряване на действията и подобряване на прозрачността, държавите членки следва да изготвят и публикуват пътни карти с график, в които да посочат националните мерки и другите мерки, които планират да предложат чрез съвместни препоръки и които са необходими за изпълнение на целите на настоящия план за действие. Те следва да включват съответните мерки, определени в глави 2, 3 и 6 от настоящото съобщение. Пътните карти следва да се основават на ангажиментите на държавите членки за изпълнение на целите на

⁽⁹⁷⁾ Вж. бележка под линия 29 относно член 11 от Регламент 1380/2013 (ОПОР).

Стратегията за биологичното разнообразие до 2030 г. За улеснение на процеса Комисията ще предостави образец за пътните карти.

С оглед подпомагане на държавите членки при изпълнението на плана за действие и осигуряване на съгласуваност и ефективност, Комисията ще създаде нова съвместна специална група за държавите членки, в която заинтересованите страни ще участват като наблюдатели. Целта е да се улеснят обменът на знания и дискусиите между рибарските и екологичните общности, както и да се предостави на държавите членки платформа за прозрачност и диалог относно изпълнението на техните пътни карти. Комисията ще продължи също така да насърчава други институции на ЕС и националните органи да подобрят прозрачността и сътрудничеството между страните и експертите в областта на рибарството и околната среда.

С цел подобряване на яснотата и улесняване на прилагането на действащата правна рамка, Комисията предостави насоки относно ролите и отговорностите на всички участници в процедурите, предвидени в член 11 от Регламента за ОПОР⁽⁹⁸⁾. Освен това Комисията ще предостави допълнителни насоки относно член 6 от Директивата за местообитанията и законодателството в областта на рибарството.

С оглед намаляване на въздействието на риболова върху морската среда активна роля трябва да играят и потребителите и пазарите. Това е от решаващо значение за стимулиране на търсенето на риба, получена с минимално въздействие върху околната среда и климата. Инициативите на частния сектор за екомаркировка са популярни и показват, че потребителите желаят да купуват продукти, за които се прилага по-устойчив подход към управлението на рибните запаси. Важно е тези инициативи да са основани на надеждни методи, за да се избегне заблуждаването на потребителите. Това ще бъде допълнително гарантирано чрез приетото предложение за овластяване на потребителите с оглед на екологичния преход и предстоящото предложение за борба с неверните твърдения за екологосъобразност.

Както е обявено в стратегията „От фермата до трапезата“, важно е да се продължи работата по инициативата за устойчива продоволствена система, която Комисията планира да предложи през 2023 г. за хармонизиран подход на ЕС към устойчивото производство на храни.

Като повишава стандартите за опазване на морските биологични ресурси и защита на морското биологично разнообразие и екосистеми, както е описано по-горе, ЕС следва да изисква от своите кораби, когато извършват риболов в открито море или в изключителната икономическа зона на държави извън ЕС, да спазват поне същите стандарти, както когато извършват риболов във водите на ЕС. Наред с работата, извършена в регионалните организации за управление на рибарството (РОУР), споразуменията за партньорство в областта на устойчивото рибарство също допринасят за насърчаване на международното управление на рибарството, като подкрепят устойчивото рибарство в държавите партньори. Съгласно РДМС се изисква и регионализирано вземане на решения, включително чрез сътрудничество

⁽⁹⁸⁾ Работен документ на службите на Комисията относно установяването на мерки за опазване в рамките на общата политика в областта на рибарството за защитените зони по „Натура 2000“ и за целите на Рамковата директива за морска стратегия, [SWD 288 final](#).

с държави извън ЕС, на двустранна основа и/или чрез съответните международни инструменти, като например регионални морски конвенции ⁽⁹⁹⁾.

Подобряване на управлението, участието на заинтересованите страни и информационните дейности

Комисията призовава държавите членки:

- до края на март 2024 г. да изготвят и публикуват пътни карти ⁽¹⁰⁰⁾, в които да бъдат описани всички мерки, необходими за изпълнението на настоящия план за действие, включително сроковете за тяхното приемане/представяне, както и предложения за подобряване на координацията между националните органи и заинтересованите страни.

Комисията:

- ще създаде през 2023 г. съвместна специална група за държавите членки, в която заинтересованите страни да участват като наблюдатели и която да има за задача да оказва подкрепа на Комисията при изпълнението на плана за действие и следенето на напредъка по него;
- до края на 2024 г. ще приеме документ с насоки относно „Натура 2000“ и рибарството;
- ще информира редовно Европейския парламент, Съвета, Икономическия и социален комитет и Комитета на регионите за изпълнението на настоящия план за действие.

7. РАМКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАСТОЯЩИЯ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

В настоящия план за действие са определени редица действия и мерки за подкрепа с цел по-добра защита на рибните ресурси и морските екосистеми и подобряване на съгласуваността и координацията между политиките в областта на околната среда и рибарството на всички равнища. Той е предназначен да улесни прехода на сектора на рибарството към по-устойчиви риболовни практики и да му помогне да постигне по-голяма устойчивост. Планът представлява ръководство за държавите членки, което им помага да определят приоритетите на мерките, като акцентът се поставя върху защитата на уязвимите видове, морското дъно и подобряването на селективността на риболова.

С цел прилагане на тези мерки и постигане на тяхната ефективност секторът на рибарството, органите по околна среда, Комисията, Европейският парламент, Съветът и държавите членки трябва да работят в тясно сътрудничество. Въпреки че

⁽⁹⁹⁾ Морските води на ЕС са предмет на четири регионални морски конвенции: Конвенцията за защитата на морската среда в района на Балтийско море (Конвенция от Хелзинки – HELCOM), Конвенцията за защита на морската среда на Североизточния Атлантически океан (Конвенция OSPAR), Конвенцията за защита на морската среда и на крайбрежните райони в Средиземноморието (Конвенция от Барселона – UNEP-MAP) и Конвенцията за опазване на Черно море от замърсяване (Конвенция от Букурещ). ЕС е договаряща страна по първите три.

⁽¹⁰⁰⁾ Комисията ще предостави образци на пътните карти, за да съдейства на държавите членки в процеса.

е необходим нов политически ангажимент и стимул, регионалният подход на ОПОР остава правилната рамка за изпълнение на настоящия план за действие, тъй като отчита изцяло регионалните различия и обстоятелства. В този процес текущата работа в рамките на регионалните организации за управление на рибарството изисква особено внимание, като се имат предвид състоянието на общите и трансгранично преминаващите запаси и необходимостта от сътрудничество с държави извън ЕС, които извършват дейност във водите на ЕС.

Комисията предлага следната рамка за изпълнение на този план за действие:

- През пролетта на 2023 г. Комисията ще предостави на държавите членки образец и насоки за улесняване на изготвянето на пътните карти.
- През есента на 2023 г. Комисията ще свика първото заседание на новата съвместна специална група, за да подпомогне държавите членки при изготвянето на техните национални пътни карти и да започне процеса на проследяване.
- До края на март 2024 г. държавите членки ще представят пътните карти на Комисията и ще ги оповестят публично. В тези пътни карти следва да се посочат националните мерки и други мерки, които те възнамеряват да предложат чрез съвместни препоръки, за да постигнат целите на плана за действие, включително график до 2030 г.
- През първата половина на 2024 г. Комисията ще приеме втория си доклад относно Регламента за техническите мерки. Той ще се отрази в междинния преглед на Стратегията за биологичното разнообразие, който също трябва да се извърши през първата половина на 2024 г. и в който ще се оцени напредъкът в изпълнението на настоящия план за действие. Напредъкът по изпълнението на настоящия план за действие ще бъде оценен спрямо 1) мерките, обявени и очертани в пътните карти за 2030 г., и 2) националните мерки или съвместните препоръки, предприети или представени до март 2024 г.
- В зависимост от оценката на постигнатия напредък и в съответствие с правото си на законодателна инициатива Комисията ще прецени дали са необходими допълнителни действия за подобряване на изпълнението на някоя от мерките, представени в настоящия план за действие, включително чрез изготвяне на законодателно предложение, основано на задълбочена оценка на въздействието.

8. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ЕС беше движеща сила в усилията за постигане на споразумение относно амбициозни цели за новата глобална рамка за биологичното разнообразие и сега трябва да превърне това в конкретни резултати.

Противодействието на трите кризи, пред които е изправена нашата планета — изменението на климата, загубата на биологично разнообразие и замърсяването, стана по-неотложно от всякога, за да се защитят и възстановят европейските морета и океани и да се гарантират продоволствената сигурност на Европа и социално-икономическото благосъстояние на рибарите, крайбрежните общности и обществата като цяло. Налице е спешна необходимост от подкрепа за рибарството в ЕС, за да може то да повиши устойчивостта си и да допринесе за опазването и възстановяването на морските екосистеми, от които то зависи.

Като част от Пакта за рибарство и океаните, обявен в съобщението за ОПОР⁽¹⁰¹⁾, и заедно с действията, произтичащи от инициативата за енергиен преход, Комисията призовава всички заинтересовани страни — държавите членки, Европейския парламент и Съвета — да бъдат амбициозни в изпълнението на настоящия план за действие и да работят заедно в тясно сътрудничество със заинтересованите страни, за да прилагат политиките на ЕС в областта на околната среда и рибарството в пълна съгласуваност, с цел осигуряване на процъфтяващ сектор на устойчивото рибарство в съжителство и взаимодействие със здрави морски екосистеми с биологично разнообразие.

⁽¹⁰¹⁾ COM(2023) 103.